

# TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povețe, și răspunsuri la întrebări, despre formarea și conducerea  
tovărășilor și însoțirilor economice,  
cu sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și cu îndrumări pentru valorizarea produselor economice.

Intocmită de VAS. C. OSVADĂ

Apare în 10, 20 și 30. a fiecărei luni.

Ca adaus la „LIBERTATEA“.

Anul II.

ORĂȘTIE, 30 Martie v. 1907.

Nrul II.

## Cei sărăcuți ajunge-vor și ei la putere prin întovărășire.

Suntem în preajma lucrului de câmp. Plugurile au fost scoase de sub streșini, ca să răstoarne brazde largi și adu-cătoare de roadă bogată. Dar' cîți n'au unde să lucre? Plugul le-ar fi ascuțit și boii ar merge lin pe brazdă — dar' n'au unde... și iar' sunt mulți, dintr'ai noștri care n'au des-tul pămînt, n'au unde să-și folosească întreaga lor pu-tere de muncă și n'au unde să-și îndestulească pofta lor de cîștig cîstit, de cîștig iz-vořitor pe urmele muncii lor obositoare și cîstite.

Cătră acești frați ne în-dreptăm noi acum — cu sfatul nostru, rugîndu-i să-1 urmeze.

Neamuri, pretini, vecini să se sfătuie, să se înțeleagă laolaltă și să facă tovarășie de 10 ori 20 ori mai mulți. Să-și pună crețarii și pu-te-rea lor de muncă, laolaltă și să i-a cu arîndă, ori chiar și de tot, de uric, pămînt de lucrat ori de pășunat. Să alcătuiască — acum ca înce-put — cîte o tovarășie ocazională, așa cum am spus noi în numărul 6 al »Tovărășiei« și așa cum fac frații noștri din comuna Hi-tiaș și să-și i-a pămînt de lucrat și pășuni de ținut vi-tele. Unul cîte unul nu vor putea să i-a așa de bine. Să se întovărășască — pe un an, pe doi ori pe mai mulți. Ast-fel de întovărășiri nu sunt greu de făcut și nu sunt cu cheltuieli, căci nici înștiințate nici înprotocolate la tribunal — nu trebuesc și totuși pe temeiul contractului de tovarășie — au putere, și în fața legii.

Tot așa să lucre și mun-citorii, zilerii, să pornească la lucru în streini — înto-vărășiți, ei între ei. În chipul acesta roada ostenelelor lor — va fi cu mult mai mare și folosul neasămănat de bun!

## Părererea altora despre lucrarea noastră.

De multe-ori am cetit prin foile noastre vorbe bune despre lucrarea pentru care să zbate foaia noastră »Tovărășia«, și încuragieri și laude pentru muncitorii în brazda în care am intrat noi mai cu dinadinsul, săpîndu-o mai adînc și mai larg, — dar' ne-am ferit a reproduce a-cele cuvinte bune și drepte, ca să nu pară, că voim să ne lăudăm și preamărim.

Astăzi însă, cînd vedem ridi-cîndu-să chiar în o foaie econo-mică, care ar trebui să ne fie soață de muncă, un glas nespus de păcătos asupra lucrării noastre, credem a avea drept să reproducem și noi părererea unora macar, din cele scrise despre lucrarea noastră, pentru a vedea bunii cetitori ai »Tovărășiei«, că nu numai noi gîndim așa cum scriem, ci și alții află că bine gîndim cum gîndim, și ne încuragiază să mergem numai nainte, că pe bună cale suntem porniți și la bine chemăm și pe iubitul nostru popor.

Indată după eșirea numărului nostru 8. în care scriam despre lipsa de a să face o Centrală ori mai multe, pentru conducerea to-vărășiiilor, — ziarul »Tribuna« din Arad a scris în numărul ei dela 17 Martie n., următorul articol:

### Centralele pentru tovarășii.

Acțiunea dlui V. C. Osvadă.

»Tovărășiile sătești ar fi un mare izvor le bunătate pentru poporul dela sate!

»Am accentuat mai de multe ori marea lor însemnătate și am îndemnat nu odată, ca în direcția aceasta să lucreze cei-ce vor într'adevăr binele po-porului!

»Constatăm însă cu regret, că ideea, mult mai salutară decît

ori-ce alta, prinde numai cu greu teren. Pornirea generală este îndreptată și acum cătră bănci, cari răsar ca ciupercile »întru ajutorarea poporului«. Nu vrem să tăgăduim în mod ab-solut îndreptățirea mai ales în anumite ținuturi, a fondărilor noi de bănci, este însă cert, că pornirea aceasta nu mai e sănătoasă, și că la majori-tatea fondărilor noi, nu mai cumpănesc interese obștești și economice, ci mai de grabă interese de speculă și exploatare.

»Ar fi de datorie delegațiunii băncilor noastre, cari sunt în poziție mai bine decît ori cine a ști, dacă cutare fondare nouă corespunde ori nu vre-unei ce-rințe economice, și încît nu corespunde, să împedecă validi-tarea de interese străine de uni-cul interes: acelu al poporului, în virtutea căruia să spune că să fac băncile.

»Presa română (foile) i-ar sta bucuros la dispoziție și ar ști zădărnici astfel de tendințe.

»Este curios, dar' e așa, că nu vedem nici un îndemn, nici o activitate dela factorii vieții noastre economice, mai explicat: dela directorii de bănci, în di-recția salutară a tovarășiiilor să-tești.

»Nu-și dau ei sama că toate aceste tovarășii, cari direct țintesc ridicarea stării materiale a poporului, indirect n'ar fi de-cît sucursale sănătoase, cari ar promova scopurile și ale intereselor băncilor?

»Un singur bărbat și-a luat osteneala să s'ocupe și de astfel de lucruri mici și bagatele cum sunt tovarășiiile, cari nu fac pentru oameni cu preocupări totdeauna pentru lucrări mari. Este tot fruntașul Dr. Ioan Mihai, pe care-l vedem adesea îmbul-zindu-să acolo, unde nu să cu-lege numai gloriei, ci unde este vorba de munca tăcută, fără zgomot, laude și măriri.

»Mișcarea aceasta a tovară-

șiilor există, și ea să concentră în mânilor dlui V. C. Osvadă, care a înființat și o foaie în scopul acesta, intitulată »To-vărășia«.

»Recomandăm preoților și în-vățătorilor să-și aboneze acea-sta foaie, care să da ca adaus la »Libertatea« și să recurgă la sfatul priceput al dlui Osvadă, care le stă bucuros la dispoziție.

»In numărul din urmă dl Osvadă pledează cu multă in-zistență pentru înființarea unei ori mai multor Centrale pentru tovarășii. Dl Osvadă arătînd importanța acestor centrale scrie:

Mai ușor ar putea băncile no-astre să facă Centrale pentru tovarășii sătești. Să se înțeleagă con-ducătorii băncilor dintr'un comitat, ori bintr'un ținut mai mare ori chiar toate laolaltă, — (ceea-ce ar fi mai greu acum la început), și ori să alcătuiască un așezămînt de sine stătător, ca centrală pentru tovarășii, ori să încredințeze pe o bancă să-și aibă o secție anume pentru tovarășii. Sau ar putea ca ca o singură bancă, să înființeze o secție anume și să lucreze ca o Centrală — într'un comitat ori în un anumit ținut.

»O altă soluție ar fi ca »Aso-ciațiunea din Sibiu să creeze în sinul ei — pe lîngă comitetul cen-tral, o secție anume pentru tovarășii — care să îndeplinească lu-crările impuse unei centrale. »Aso-ciațiunii i-ar fi ușor să aibă legă-turile trebuincioase cu una ori mai multe bănci, prin care să poată a-juta și mijloci, pentru micile to-vărășii — creditele trebuincioase.

»Un alt modru de a avea Cen-trală pentru însoțiri, ar fi, alcătui-rea unui așezămînt anume pentru acest scop — prin subscrierea de quote (acții) din partea fruntașilor și sătenilor noștri. În însuflețirea ce s'a pornit pentru tovarășii să-tești, credem, că o astfel de încercare, făcută în bună rînduială — ar da roada așteptată.

»Am accentuat de multe ori, zice după acestea »Tribuna« că este vrednică de toată lauda acțiunea în favorul căreia agită dl Osvadă și în serviciul căreia am dori să se dedice întreg! Ea numai așa și poate avea pros



pecte de reușită: concentrată într'o singură mână și urmată cu stăruință.“

\*

După cetirea acestei ca și a altor aprecieri de acest fel a lucrării noastre, va înțelege fie-cine scirba sufletească ce ne-a cuprins cetind în foaia „Bunul Econom“ articolul despre care vorbim aci îndată.

## Să ne lămurim!

Revista „Bunul Econom“ dela Orăștie publică în numărul său mai nou (Nr. 12 dela 7 April) următoarele șire, la loc de frunte:

### „Tovărășiile sau însoțirile de tot feliul.

„Mintuitorul lumii Domnul Isus Christos, înainte de a începe învățătura sa Dzeiască s'a dus în pustie și postind patruzeci de zile a flămînzit. S'a apropiat atunci de diavolul și i-a zis: „De ești tu fiul lui Dzeu, zi ca petrile acestea să se facă pâni“. Iar' Isus i-a zis lui: — scris este: — „Nu numai cu pâne va trăi omul, ci cu tot cuvîntul ce ese din gura lui Dzeu!“

„Și așa ispitindu-l mai departe și văzînd că prin iscusință și șiretlic nu-l poate cîștiga l'a dus pe Isus într'un munte înalt foarte, și arătîndu-i diavolul împărățiile lumii și măririle lor, i-a zis: „Aceste toate ți-le-voiu da, de te vei prostorne și te vei închina mie.“ — Atunci i-a zis Isus lui: „Piei dela mine Satano!“ Că scris este: „Domnului Dumnezeuului tău să te închini, și lui singur să servești“. Astfel, diavolul rușinat, l'a lăsat singur pe Isus și s'au apropiat ingerii și-i serveau.

„După aceasta a început a învăța Isus Christos mai întii pe învățăceii săi și arătîndu-le că ei sunt lumina lumii, și că lumina în sfeșnic să pune pentru ca să lumineze tuturor, îi învăța să fie drepti mai drepti decît fariseii și cărturarii, ca să prisosească peste dreptatea lor, căci altfel nu vor intra întru împărăția cerurilor.

„Faceți bine și celor-ce vă fac vouă rău, și la sfîrșit le zice: „Fiți desăvîrșiți precum și Părintele vostru cel din ceruri este desăvîrșit!“

„Din învățăturile acestea Dzeești, vedem cît de sus stă spiritul omului peste toate ființele pămîntești, dacă e îndreptat și călăuzit pe cărările binelui și a virtuții, pe cărările de a să desvolta până la gradul cel mai înalt, atît trupește cît și sufletește.

„Poporul nostru țaran dela sate — zice apoi B. Ec. — are încă multă lipsă în toată privitynța, de a să ridica și desvolta.

„Are lipsă de învățătură multă și bună. Învățătura aceasta însă e de folos numai dacă să poate arăta și în faptă. Astăzi nu mai credenici țaranul la toți învățații nostri cîți știu scrie frumos prin feluritele jurnale.

„Despre tovarășii mai ales s'a scris foarte mult în timpul din urmă. Tovărășiile și pot aduce foloase mari celor însoțiți, pentru-că însoțirile de tot feliul și corăspund mai bine învățăturilor evanghelice de a să face fie-care om desăvîrșit și a să apropia cît mai mult de perfecțiune.

„Ele își vor ajunge scopul acesta numai acolo unde va lipsi spiritul de interese materiale *ale ispititorilor celor-ce să prezentează în chipul satanei.*

„Poporul nostru țaran știe înainte, are presimț, unde și cînd să arată astfel de ispitate.

„In mijlocul poporului să află învățăceii cei adevărați ai lui Isus și astăzi. Preoții cei harnici sunt chemați al lumina și al povățui la toate însoțirile și tovarășile. Poarte-să fie-care așa, ca să aibă deplină încredere la popor, lucre și privegheze asupra turmei, iar' ispititorilor zică-le ca și Christos: „Piei dela mine Satano!“

„Atunci tovarășile și însoțirile de tot feliul, vor răsări în toate părțile și vor aduce roadele ce le așteptăm pentru înaintarea neamului nostru obidit.“

\*

Vă rog să cetiți articolul ce l-am reprodus din vorbă în vorbă și apoi să răspundeți dacă Vi-s'a mai dat dureorul prilej să cetiți în tipar o mai neomenească invinuire la adresa acelor puțini bărbați — care din întîmplare nu sunt preoți, dar' și-au luat îndatorirea să lucre pentru împreunăirea poporului nostru cu tovarășile.

Judecata să V'o faceți, țînînd samă de faptul că revista în care s'au scris șirele citate mai sus e proprietatea și scoasă și doar' redactată de un protopop român, de dl Vasile Domșa din Orăștie — și după toate semnele, șirele din vorbă au fost scrise de însuși dl V. Domșa, căci condeiul altui om s'ar fi rupt în vremea scrisului.

Eu care cunosc, durere, de aproape geneza acestui fel de de scris, nu m'aș putea revolta, dacă aș ști, că le cetesc numai eu, pentru care să vede că s'au scris. Eu mă știu mîngăia cu vorbe înțelepte de ale poporului, eu cunosc valoarea lăuntrică a scrisului de acest fel — dar' nu-mi pot stăpîni indignarea, cînd știu că astfel descrise ajung în mîna oamenilor cu dor de muncă, ajung

în mîna poporului, pentru a cărui înaintare cu toții trebuie să nizuim.

Indignarea aceasta dreaptă îmi dă prilejul și îndreptățirea să-l rog pe dl protopop Domșa să răspundă, nu mie, dar' neamului, căruia e chemat și dator să servească, la următoarele, ca lumină să fie:

1. Cine sunt „învățații noștri, cari știu scrie frumos prin felurite jurnale“, — căroră să nu mai creadă poporul?

2. Cine sunt ispititorii, căroră, atunci cînd muncesc cu înțelegere pentru-ca și poporul nostru să se împretinească cu tovarășile — să le zică poporul ca și Christos „Piei dela mine Satano“? Cine sunt ispititorii în chip de satana?

Răspunde dle protopop, căci slujba ce o ai și rangul social ce ți-l'a dat briul cel roșu nu-ți îngăduie — să nu răspunzi. Nu-ți îngăduie să nu lămurști, ce vrei să spui, nu-ți îngăduie să ataci din tufă, sub răspunderea tipografului d-tale!

E o datorință a fiecărui rîvnic de lucruri bune, să ne alegem zara din unt, ca prin vorbe umflate ori dușmănoase să nu să mai îngăduie să se mai ascundă sărăcia de duh și lipsa de respect și invidia urită pentru munca cinstită — a altora.

Ajunși aici, eu cel mic, cel nebăgat în samă, soldatul simplu a unor idei propovăduite de bărbați luminați și înțelegători ai rostului neamurilor — eu am curagiul, căci îmi țin de datorință, să stau în fața obștei românești și să o rog cu respect să-mi spună dacă sunt vrednic să-mi să arunce, tocmai de protopopul Domșa din Orăștie, vorbele grele de „Piei dela mine Satano“ — atunci cînd de unde-arîndul muncesc pentru tovarășii, fără să am și fără să rîvnesc nici un favor material?

Dacă va zice dl protopop, că nu pe mine cel mic mă învrednicește de „izgonire“ — atunci în temeiul dragostii față de dreptate și recunoștință îl întreb: oare sunt vrednici de izgonire ceialalți mireni, care lucre pentru tovarășii ca: Dr. Miha, Lăpădatu, R. Simu, Crăciunel, Moța, Dr. Onișor, V. Tordășianu,

Dragiș, Herția, Baicu, Petra-Petrescu, N. Garoiu, Dr. Cioban, etc. etc., care toți „știu scrie frumos prin feluritele jurnale“ — despre tovarășii? Și apoi întreb dacă și „Asociațiunea“ și băncile noastre, și gazetele noastre, și toți frunțașii noștri, care lucre pentru tovarășii, și nu sunt preoți, sunt „ispititori, ce să prezintă în chipul satanei?“

E îngrozitor și gîndul, că s'ar găsi protopopi și preoți români, care nesocotind trebuințele poporului, în loc să se alăture și să sprijinească munca începută, ar căuta nod în pură ca să virască în munca începută pentru tovarășii, certe și dezbinări stîngenitoare pe temeiuri atît de nenorocite, cum să face, de o vreme încoaci, prin revista „Bunul Econom“.

A început'o unul, semnat „O“, de nu știu unde, a prins'o preotul Bude (care deci contra „tovărășilor“, acum nizuește să-și facă „bancă“ cu dl Laurean Bercean, în Vaidei!), a urmat „preotul și economul“ Botean, ca să le pună acum vîrf doar' însuși protopopul Vasile Domșa!

Tocmai acel domn protopop, care a fost în stare să facă arătare la ministrul ungar prin alișpanul, contra „Reuniunii române economice din Orăștie“, pe motiv că nu s'ar ținea de statute; acel domn protopop, care în vreme-ce mă „sătănește“ pe mine și pe mireni lucrători pentru tovarășii își îngăduie să publice, sub firmă schimonosit schimbată, statutele însoțirii „Agricola“ din Hunedoara pe care eu le-am făcut și a căror *exclusivă* proprietară e însoțirea „Agricola“ dela care n'a cerut și n'a primit îndreptățirea să le publice — mai ales așa fără pricepere schimonosite! (Vezi statutele „Agricolei“ și „proiectul“ ce-l publică în „Bunul Econom“ sub imposibila firmă „Statutele însoțirii „Tovărășia Agricolă“ pentru agricultură, magazin și anticipațiuni“!)

Nădăjduesc, că din cele spuse voiu fi pe deplin înțeles pentru ce mă revoltă scrisele de felul articolului reprodus din „Bunul Econom“ și pentru-ce folosesc prilejul, ca să atrag luarea aminte a oamenilor de bine, a-



supra faptului, că încep să croncănească relele cobe și în abia începută noastră muncă pentru tovărășii. Cei chemați, fruntașii și poporul, să fie în curat cu ce să petrec și să pună pe fiecare la locul ce i-să cuvine.

Vasile C. Osvadă.

## Pentru Centrală.

Propunerea noastră făcută în numărul trecut al „Tovărășiei“ e primită cu multă dragoste din partea multor rîvniitori pentru înaintarea poporului nostru prin tovărășii. Abia au trecut cîteva zile, de cînd cetitorii noștri au la îndemână această propunere și deja au început să ne sosească scrisori de încurajare și făgăduieli de sprijin.

Credincioși bunei rînduiei, noi așteptăm cu încredere glasul „Asociațiunii“ noastre și a bărbaților din fruntea băncilor românești, căci suntem convinși că prin sprijinul lor, dar' mai ales atunci cînd întregă lucrarea va fi luată sub aripile acestor bine văzute și puternice instituții românești, — roadele îmbelșugate vor răsări ca prin minune.

Dacă „Asociațiunea“ și băncile noastre vor cumpăni la vreme însămnătatea tovărășiiilor și vor folosi organizația puternică, ce o pot avea prin tovărășii, în vremea cea mai scurtă pe plaiurile românești altă viață, alte roade să vor vedea.

Ori-care ar fi forma ce s'ar alege pentru alcătuirea uneia ori a mai multor Centrale pentru tovărășii, fruntașii de prin satele românești să-și facă o datorie sfîntă, ca să lumineze poporul, să-l pregătească pentru înălțătoarea muncă și organizație — prin tovărășii. Căci în starea în care ne aflăm, numai umăr la umăr ne putem scăpa avutul și putem avea nădejdea în un viitor mai bun și mai îndestulat.

Înainte de toate însă, să nu îngăduim să ni-să furișeze nici un gînd de venite personale căci cum am spus de atîtea ori și prin foaia noastră, tovărășiiile pot slugi numai binele obșiesc, dar' nu pot îmbia oala cu carne pentru unul ori pentru altul.

Imprietiniți-vă cu gîndul tovărășiiilor și cu rîvna de a avea Centrale pentru aceste tovărășii, căci în curînd credem că să va da ori din o parte ori din alta — apelul pentru începutul muncii prin Centrale — la tovărășii!

## Roata vremii.

— Spicuiuri și ocoșeli. —

Adunările de protestare contra proiectului de lege școlar să țin lanț. Ca lanțul să fie desăvîrșit însă mai lipsesc multe, foarte multe zale. Dar' nu numai zale lipsesc. Toți simțim că din întregă mișcarea lipsește ceva. Cine are însă la noi vreme să caute, să discute acel ceva? Cu toate-că doar' nici-odată nu s'a învederat acel ceva atît de îngrijitor ca tocmai acum în focul acestei lupte ce ar trebui să fie atît de ideală...

Am fost la trei adunări de protestare. În tot locul popor — cu miile; popor obidit și îngrijorat »de ce o să mai dea peste capul nostru«. Glăsuitorii de ieri însă abia-i mai găsești azi. Dintre preoți și învățători nici pe a 4-a parte nu-i găsești la locul lor. Ceialaltî cărțurari tot așa. Insufleteștea cărțurarilor, ce o întilnești în cale, o vezi cum să destramă sub ochii tăi, în aerul înfundat, ce stăpînește. Pară-că ar fi un licărit de cobe rea. Toți au de lucru în ale lor, toți sunt cu anumite considerații, dar' pentru aceea toți au de spus cîte ceva.

Pentru Dzeu, doar' nu ne-om fi molipsit de bălaurii 48-isti! Ar fi grozav, mai ales acum, cînd poporul să deșteaptă...

\*

Revoluția țărănească din România s'a sfîrșit — lăudat fie numele Domnului. Și acum s'a pornit povoiul de cumînțenii ca să arete cauzele revoluției. Fiecare știe să spună cîte ceva. Cum să nizuiesc să spună ceva mare, poartă horă întregă în jurul adevăratelor cauze, dar' nu le vine să le spună. Singur dl P. Cosma, așa cum îl cunoaște lumea românească, cu francheța lui exclusiv originală, a spus-o pe de-antregul, că cea mai puternică pricină a rescoalei e nenorocita lege a dezrobirii țărănimii din România. Cine nu-i dă drept?

Mie mi-să pare însă că în această răscoală să poate găsi simburile unor sfîrșituri, ce vor să vină, pe care de altfel țărani din România nu-l vor fi știut. Ei zic că au fost mișcați de mizerie, dar' mizeria își are izvoarele sale, pe care cine să le mai caute în vreme de răscoală...

Ori-cum ar fi judecate lucrurile, țărănilor din România le revine poate inconștienta glorie de a-și ști zvirli și viața, de a-și desface pepturile

în fața glonțului, ca să a firme în dreptățirea muncii cinstite, ca să dovedească înțelegerea față de roadele obștilor, față de roadele muncii și acțiunii economice organizate și întovărășite.

Aici găsim noi simburile sfîrșiturilor ce vor să vină, căci să întunecă soarele trîndavilor și a risipitorilor de moșteniri grase. În zilele ce vin, numai munca cinstită, fizică ori intelectuală, va da îndreptățirea la un traiu tichnit. Semnele vremii!

\*

S'a pornit în sfîrșit și lumea românească să se ocupe de tovărășii și încă în o măsură cum nu să poate mai de laudă. Prin satele noastre e o febră întregă de sfaturi cum și ce să dreagă, ca să aibă cel puțin cîte o tovărășie — ca început. Să întălege că s'au găsit conducători de tot felul. O parte mică dintre aceștia însă, prea s'au înfîbintat de foloasele, ce cred că o să le curgă mai ales lor prin tovărășii, și s'au pomenit că nu mai au vreme să studieze lucrul. Rău fac. Mai rău fac însă aceia, care își gădesc prilej de »contra« și în munca pentru tovărășii. Sunt și la noi anumiți oameni, care nu-și gădesc locul decît în tabăra celor pentru »contra«. Suflete neastîmpărate, cum sunt, dacă nu dau de tabăra pentru »contra« cearcă să o creeze ei. Uită însă că pentru-ca să dai — trebuie mai întii, ca tu să ai. Și în treburi de tovărășii și peste tot în ale economiei (și nu numai în ale agriculturii) puțin avem, care au ceva.

Un sfat prețios aș da acestor »pentru contra« — ca în loc să spună ce nu știu, mai cuminte și mai cu folos ar fi și pentru ei și pentru neam, ca să învețe, ce nu știu. În loc să ne îmbutușim unii pe alții, mai bine să ne învățăm unii pe alții, căci care sfînt s'a născut declamînd evanghelia!?

## ȘTIRI

**Tovărășia pentru provederea halei de vînzare din Budapesta.** Înainte cu 10 ani s'a alcătuit în Budapesta o tovărășie cu scop să cîștige din toată țara, dela săteni și micii producători, mărfurile ce să pot vinde în marea hală de vînzare (în țirgul mare și zilnic) din Budapesta.

La început mulți botjocoreau cumînțele nizuințe. Dar' conducătorii Tovărășiei au lucrat înainte. Mai ales au ajuns roade frumoase prin valorizarea ouălor, a poamelor, a mierii de stup și a vinului.

În anul trecut a făcut o întoarcere de 2 milioane 718 mii coroane. Din această sumă numai filiala din Ardeal (cîți știu dintre ai noștri că există în Ardeal o astfel de filială? Red.) a făcut o întoarcere de peste 400 mii coroane!

Și cine ar crede, că însoțirea asta lucră cu capitale grozave — să înșală. Căci peste tot abia are 341 membrii cu quote (părți) în total de 188 mii și 400 coroane!

Cît am ajuta noi poporului și de cîte-ori l'am scoate din ghiarele înșălătorilor — dacă am avea o astfel de tovărășie!

\*

**Starea sămănăturilor** la 1 April a fost, după raporturile oficiale următoarea:

În urma zăpezii mari în multe părți a țerii au fost vîrsări de ape. Frigul nopților și apoi șoarecii încă au stricat sămănăturile și finațele. Sămănăturile de vreme (timpurii) n'au iernat bine și acum sunt cam ofilite. Mari pagube să arată mai ales în comitatele Timiș și Torontal unde a fost puțină neaună.

Un veac bun însă poate drege foarte mult.

\*

**Tovărășii engleze.** De curînd a apărut anuarul pe 1907 a tovărășiiilor de consum (bolte) și valorizare din Anglia și Scoția. Sfîrșitele ajunse sunt foarte bogate, și îmbietoare de dovadă strălucită despre minunatele roade ce le pot ajunge prin tovărășii și cei mai săraci oameni. Ca să ne putem închipui mărimea ajunsă de tovărășiiile de consum (bolte) spunem că în aceste bolte au lucrat 16 mii 116 oameni. Tovărășiiile irlandeze de lăptărit dau muncă și plată la 656 slujbași. În fabricile tovărășiiilor engleze lucră 8898 lucrători. Numai în fabrica de papuci din Leicester lucră 2000 muncitori.

Tovărășiiile de consum din Scoția dau lucru la 6982 muncitori.

\*

**Cale ferată nouă.** Ministrul de negoț a dat îngăduință de un an întreprinzătorului Pallos din Budapesta pentru trassarea căii ferate dela Făgăraș la Brașov peste Comana-inferioară — până la gara Homorod.

În același timp societatea numită „Sud-Ardeleană“, care are calea ferată dela Vinț peste Sibiiu la Turnul-roșu și-a urcat capitalul social dela 11 milioane la 17 milioane coroane. Urcarea asta de capital o va folosi mai ales pentru linia Făgăraș-Brașov, la care va fi părtașă și societatea Sud-Ardeleană. În chipul acesta publicului îi va sta la îndemînă o nouă linie de 250 Kmetri prin care să ajunge la două legături nouă și directe cu România pe la Turnu Roșu și pe la Predeal — ambele peste Vinț-Sibiiu și Țara-oltului.

\*

**Pentru economi.** Comitetul central al Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului, procură ori cui sămănțe de ierburi, legume, flori ș. a. în condiții foarte potrivite. A se adresa secretarului Victor Tordășianu, Sibiiu (Nagy-Szeben).

\*

**Banca „Bihoreana“** din Oradea mare își ridică capitalul social dela 600 mii cor la 1 milion 200 mii Coroane.

\*



**Dările la noi și aiurea.** În Belgia fiecare locuitor plătește 3.24 cor. dare pe an, Franța 3.62 cor., în Austria 3.83 cor., în Ungaria 5.82 cor. Cum vedem, în Ungaria se plătește de 2 ori atâta dare, cât se plătește în alte țeri, mai bogate.

**Crumpene nouă.** Din comuna Secuisigiu se scrie „Pop. R.” că un țăran cu numele Ioan Barcu s'a socotit astă toamnă să samene cartofi de cu toamnă. Pe la sfârșitul lui Noemvrie a semănat un lanț de pământ întreg cu cartofi și fiind zăpada groasă și pământul bine acoperit cartofii s'au prins și acum după ce s'a dus zăpada cartofii toți au eșit și acum așa le merge de bine încât i-a și săpat de două ori până acum. Sunt foarte frumoși așa că pe sărbătorile Paștilor va avea cartofi de mîncat.

Asemenea pilde ar trebui urmate.

**Reuniunea de înmormântare din Borgosuseni,** și-a ținut I-a adunare generală. Din raportul președintelui Eliseu Dan să vede că Reuniunea are 420 membrii: Vinitele anului 1906 au fost peste 2700 cor., iar cheltuielile 2100 c. Sau plătit ajutoare pentru 13 cazuri de moarte în suma de 1060 cor.

**O faptă frumoasă.** În unul din nrii foii din București „Neamul românesc” cetim următoarea știre: „Intr'un colț al Moldovei, a murit un boier bogat, anume Liteanu. Și a lăsat prin testament locuitorilor din comuna Liteni, că din banii ce se vor găsi să se plătească tuturor dările către stat pentru un an întreg; dintr'o sumă de 12 mii lei să se întrețină văduvele și orfanii aflători în comună; iar o întindere de 239 fălci, să se împartă sătenilor gratis pe timp de trei ani, pentru a fi cultivate de ei și pentru ei.” Iată un mijloc infalibil pentru a sugruma în germen orice mișcare agrară. Dar câți imitează pilda aceasta?

**Negustor român** să caută în comuna Riciul-de-Cîmpie. Comuna are 400 fumuri și e curat românească. Casă potrivită de închiriat să află la dl Petru Stefan în Kislekencze u. p. Mező-Rücs, comitatul Murăș-Turda.

**Societatea de tramway** din Sibiu a avut în anul trecut un câștig curat de 107 mii 325 cor., din care a plătit cîte 6% dividendă după acții.

**Congresul lăptăriilor.** Tovărășiile de lăptărit și peste tot cei-ce să ocupă cu lăptăritul, vor ținea o mare adunare în luna August — în 29 și 30 în orașul Pécs.

**Centrala tovarășiilor** din comitatul Komarom cu sfârșitul anului cuprindea 61 tovarășii. Cu ajutorul acestei centrale în anul trecut s'au alcătuit 5 tovarășii noue

de credit, 1 de consum (boltă) și 2 agenturi agricole.

**Două legi nouă.** Ministrul de agricultură a pus pe masa dietei două planuri de legi nouă și anume una despre trebile dintre stăpîni și slugi și alta despre casele de locuit ale muncitorilor.

**Fabrica de conserve „Transylvania”** ca însoțire din Deva și-a încheiat socotelile anuale cu un câștig de 4978 coroane 87 fileri. În anul 1906 a prelucrat 64.165 kilograme de legume și 78.441 kgr. de poame. Din conservele făcute aproape jumătate le-a vîndut în țară ceealaltă parte a trimis-o în Galiția Tirol, Viena etc.

**Cohurile de pucioasă din Zlatna** și-au încheiat socotelile anuale cu o pierdere de 45 mii 014 cor., la care adăugată pierderea din anul trecut — întregă pierderea să urcă la 74 mii 450 coroane.

**Inbunătățirea pășunilor.** În ministerul de agricultură să gătește un plan de lege, după care d'acum înainte toate locurile comunale, potrivite pentru pășune, au să fie folosite numai spre acest scop, ca astfel pășunile să fie mai mari și creșterea vitelor să să poată face mai cu ușurință. În locurile unde nu e bună iarba trebuie să se samente iarba de soiu, ca pășunile să fie mai bune. Întrebarea e numai, că slujbașii de pe la sate cum vor ști înțelege noua lege. Reprezentantele comunale să grijască la vremea ei de potrivita talmăcire a acestei legi.

**Banca de parcelare** din Nyitra a cumpărat patru pluguri cu vapor, pe care le împrumută la cei care au luat pămînt din parțelările, făcute de această bancă.

## Prețul bucatelor.

Prețul bucatelor este aproape neschimbat. Să crede însă că în curînd va fi o mică îndreptare. Prețuri mari însă în anul acesta abia să vor ajunge. Grîul și ovăsul au ajuns în același preț dela 14—16 coroane maja metrică. Cucuruzul să pare că urcă în preț, azi să vinde cu cor. 10.40—60 maja metrică. Sămînțe de trifoiu e cu cîte cor. 1.40—1.80 chilogramul după cum e de bună.

## Întrebări și răspunsuri.

**Intr. 77.** De unde a-și putee cumpăra un taur de rassa Bonyhád-Siementhal?

Ioan IV. în G.

**Răspuns:** Scrie la academia de agricultură reg. ung., — din Keszt-

hely; tot de acolo poți cumpăra și un vier mongolită cu vre-o 130 coroane și un berbec de Merino cu vre-o 260 coroane.

**Intr. 78.** Rog să-mi spuneți cîte chile are o măsură de 20 litri cu ovăs de Ardeal?

Nic. D. în B.

**Răspuns:** Dacă e ovăsul bun și deplin sănătos o măsură are 9—10 chilograme; altcum între în 8<sup>1</sup>/<sub>2</sub>—9<sup>1</sup>/<sub>2</sub> chilograme.

**Intr. 79.** Voim să alcătuim o tovarășie ocazională pentru procurarea de mașini agricole. Am avea lipsă însă de unele îndrumări — dela care fabrică să le cerem?

Nicolae Gr. în C.

**Răspuns:** Adresați-vă cu toată încrederea la dl Maxim Vulcu, fabricant de mașini în Arad ori apoi dacă vă este mai aproape la dl Milan Scumpea în Denta.

**Intr. 80.** Vă rog să-mi spuneți ce însemnează următoarele cuvinte: „a placere” apoi „contrebande” și „panică”.

Sept. V. comerciant.

**Răspuns:** „a placere” e cuvînt italian ce să folosește în circulația de cambii din Italia, la acele cambii, care sunt a să plăti atunci cînd ți-să prezentează. „Contrebande” (contrabandă) însemnează aducerea peste graniță cu furișul mărfuri supuse la vamă. Cuvîntul „panică” însemnează spaimă mare; să folosește în negoț mai ales la înfricările ce să ivesc la bursă.

**Intr. 81.** Am mai multe datorii mici. Aș vrea să le adun la un loc luînd un împrumut pe întabulare, cu anuități. În Ardeal, care bancă românească dă împrumuturi cu anuități?

Stefan I. în S.

**Răspuns:** În Ardeal dintre băncile românești „Albina” din Sibiu și „Ardeleana” din Orăștie dă împrumuturi pe întabulare, cu anuități, socotind camete destul de mici. Trebuie să alături la rugare estras din cartea fonduară, estras din cadastru, libelul de dare și un document de prețuire făcut dela primărie.

**Intr. 82.** 1.) Aș voi să-mi prepar rachiu și licheururi din esență — de unde să o cumpăr? 2.) Am casă cu drept de licență și aș vrea să îmi iau un crișmar, cum să fac?

Ioan P. (unul dintre cetitori.)

**Răspuns:** 1.) Esență poți cumpăra bine dela F. A. Degan, comerciant în Fiume ori dela Corn. Demeter din Orăștie. 2.) Licența nu să poate arenda și nici vinde. Ia-ți însă crișmar, ca slujbaș (Kiméró) al Dtale. Așa poți.

**Intr. 83.** Reprezentanta comunală ar aduce o hotărîre ca în Dumineci crișmele să fie închise. Trebuie pentru asta anume statute ori numai hotărîrea reprezentanței?

Ales. Pop. S. în C.

**Răspuns:** N'aveți lipsă de statute. Aduceți hotărîrea laudabilă, cît de curînd. De sigur însă că crișmarii

o să o apeleze, dar' poate că și la comitat o să hotărască la fel cu Dvoastră. Cercați!

**Intr. 84.** Am voi să înființăm o bancă pentru economi. Suntem deja 20—40 membrii. Cum să umblăm? Statute de unde să cerem? Oare acție de cîte 20 coroane vor fi potrivite?

I. M. P. inv. ab. 599.

**Răspuns:** Mai potrivit e să faceți o tovarășie satească (însoțire). Cum să umblați găsiți în Nrii 4 și 5 ai „Tovășiei”. Quote (acții) de cîte 20 cor., sunt foarte potrivite. Ca să Vă trimitem statute trimiteți pentru porto 45 fileri la adresa redactorului nostru la Hunedoara.

## POSTA REDACȚIEI

**Dlul Ioan Pruneș,** ciocănar, în Ciclova. Despre lozul dlui C. B. am răspuns în numărul 9 la întrebarea Nr. 62. Cetiți acel răspuns. Noroc de altă dată!

**Dlul Ioan P.** în Egreș. Ți-am răspuns în Nrul 8 la întrebarea 58. Fiți buni cetiți cu luare aminte Întreb. și Răspunsurile, mai ales cînd așteptați și DV. vre-un răspuns.

**Dlul Gavril Bude** inv. în F. Sz. Fiți cu răbdare căci am pornit să Vă umblu în rînd. Cît de curînd Vă scriu.

**Abonatului de sub Nrul 1372.** Nu pleca cu mîna goală de acasă. Asta-i calea.

**Abonatului de sub Nrul 3650.** Fabrică ce întrebă să află și încă 2 în Budapesta.

**Dlul Ioan M.** în Densuș. Pot să te pedepsească. Trebuia să înștiințezi Dta la vreme.

**Dlor Alexa Țăran** inv. și **Corneliu Panciovan,** preot. Răspunsuri primiți în scrisoare, în zilele aceste. Iertați pentru întîrziere, căci sunt foarte ocupat.

**Dlul Vasile Velțian** în Sin-Iacob. Scrie la dl Romul Simu, inv. pens., în Sibiu (la „Asociațiune”) care îți dă toate deslușirile.

**Dlor Ioan Tunariu** și **Tr. N** în A. Iulia. Pentru mașini adresați-Vă la dl Maxim Vulcu, fabricant de mașini în Arad. Soia în anul acesta e foarte multă. Să imbie din multe locuri.

**Moțul:** O persoană poate avea mai multe drepturi. Facă și românul rugare. Dacă vinde Dumineca — faceți arătare. Stăpînul își poate lua slujitor, care să vindă.

**Dlor Iosif M. și soții în Runcșor.** Să le fie rușine fetelor ce să poartă cum scrieți. Să nu stea nime din sat în vorbă cu ele.

**Dlul Maxim Vulcu.** Merge scrisoare.

**Dlul Vasile Răduleț** în H. Nu-mai un avocat Vă poate ajuta. Mergeți la un român.

**Dlul A. M. K.** în I. Fă rugarea la direcțiunea postelor; pedeapsa poate fi cam 1—2 ani. Pămîntul luat să prețuie oficios; dacă n'ati fi îndestuliti faceți recurs pe calea legii prin pîră. Dreptul de vînat nu poate fi oprit să nu să dea în arendă; pîrîți înse pe cei ce Vă fac pagube.